

1. WSTĘP JANUSZ CZAPIŃSKI	13
1.1. Cel i ogólne założenia projektu	13
1.2. Problematyka badania	14
2. GŁÓWNE WYNIKI I WNIOSKI	16
3. METODA BADANIA TOMASZ PANEK, JANUSZ CZAPIŃSKI, IRENA E. KOTOWSKA.....	34
3.1. Schemat, procedura i przebieg badania	34
3.2. Schemat doboru próby do badania i zasady jej ważenia	34
3.2.1. Zasady zdefiniowania próby panelowej	35
3.2.2. Systemy ważenia próby	35
3.2.2.1. Przesłanki stosowania wag w badaniach panelowych	35
3.2.2.2. Wagi przekrojowe	36
3.2.2.3. Wagi longitudinalne	36
3.3. Podstawowe pojęcia i klasyfikacje	36
3.4. Charakterystyka próby według głównych klasyfikacji	38
3.4.1. Charakterystyka próby gospodarstw domowych	38
3.4.2. Charakterystyka próby członków gospodarstw domowych	40
4. WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	44
4.1. Dochody i sposób gospodarowania dochodami	44
4.1.1. Wysokość i zróżnicowanie dochodów gospodarstw domowych Tomasz Panek	44
4.1.2. Strategie radzenia sobie z trudnościami finansowymi i pomoc społeczna Tomasz Panek, Janusz Czapiński i Irena E. Kotowska	48
4.1.2.1. Strategie radzenia sobie w trudnej sytuacji finansowej	48
4.1.2.2. Pomoc społeczna	52
4.2. Wyżywienie Tomasz Panek	53
4.3. Zasobność materialna Tomasz Panek	55
4.4. Warunki mieszkaniowe Tomasz Panek	64
4.5. Edukacja Irena E. Kotowska, Izabela Grabowska, Dorota Węziak	68
4.5.1. Wykształcenie i status edukacyjny członków gospodarstw domowych Irena E. Kotowska, Izabela Grabowska	68
4.5. Edukacja Irena E. Kotowska, Izabela Grabowska, Dorota Węziak	72
4.5.1. Wykształcenie i status edukacyjny członków gospodarstw domowych Irena E. Kotowska, Izabela Grabowska	72
4.5.2. Pomiar kapitału ludzkiego i jego zróżnicowanie Irena E. Kotowska, Dorota Węziak	76
4.5.2.1. Pomiar kapitału ludzkiego	76
4.5.2.2. Kapitał ludzki członków gospodarstw domowych	77
4.5.2.3. Kapitał ludzki gospodarstw domowych	79
4.5.3. Kształcenie dzieci Tomasz Panek	83
4.6. Kultura i wypoczynek	84
4.6.1. Kultura Tomasz Panek, Janusz Czapiński	84
4.6.2. Wypoczynek Tomasz Panek	87
4.7. Opieka zdrowotna: korzystanie, finansowanie i opinie społeczne Katarzyna Tymowska	88
4.7.1. Korzystanie z opieki zdrowotnej	88
4.7.2. Czynniki uwzględniane przy wyborze szpitala	94
4.7.3. Rezygnacje z opieki zdrowotnej i zachowania w przypadku braku pieniędzy na leki	97
4.7.4. Wydatki ponoszone przez gospodarstwa domowe i finansowe bariery dostępu	100
4.7.5. Gotowość wykupienia polis dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych	104
4.7.6. Ocena zmian w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych oraz poziom zadowolenia z opieki	105
4.7.7. Zadowolenie z opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania	105
4.8. Porównanie warunków życia gospodarstw domowych w układzie wojewódzkim Tomasz Panek	106
4.9. Proekologiczne zachowania gospodarstw domowych Janusz Grzelak, Janusz Czapiński	107
4.10. Rynek pracy	112
4.10.1. Aktualne tendencje zmian aktywności zawodowej Irena E. Kotowska, Paweł Sirzelecki	113
4.10.1.1. Aktywność zawodowa według podstawowych cech demograficzno-społecznych	113
4.10.1.2. Dodatkowe aspekty zmian na rynku pracy w okresie 2000–2007	116
4.10.2. Doskonalenie zawodowe i jego wpływ na sytuację na rynku pracy i sytuację dochodową gospodarstw domowych Irena E. Kotowska, Izabela Grabowska	118

4.10.2.1. Zasięg dokształcania zawodowego.....	118
4.10.2.2. Kwalifikacje zawodowe a status na rynku pracy w latach 2000–2007.....	119
4.10.2.3. Inne przyczyny pozostawania bez pracy w latach 2000–2007.....	121
4.10.2.4. Aktywność edukacyjna osób dorosłych a dynamika rynku pracy.....	122
4.10.2.5. Aktywność edukacyjna a zmiany sytuacji dochodowej gospodarstw osób pracujących w latach 2005–2007.....	126
4.10.3. Zamierzenia i doświadczenia związane z migracją zarobkową Irena E. Kotowska, Magda Bober	129
4.10.3.1. Zamierzenia dotyczące migracji zarobkowej.....	129
4.10.3.2. Doświadczenia migracyjne respondentów w latach 2005–2007.....	132
4.10.4. Użytkownicy internetowego pośrednictwa pracy (IPP) Joanna Strzelczak.....	134
4.10.4.1. Aktywność ekonomiczna użytkowników IPP.....	134
4.10.4.2. Struktura społeczno-zawodowa użytkowników internetowego pośrednictwa pracy.....	134
4.10.4.3. Ocena własnej sytuacji zawodowej użytkowników IPP.....	136
4.10.4.3. Mobilność zawodowa użytkowników IPP.....	137
5. INDYWIDUALNA JAKOŚĆ ŻYCIA	140
5.1. Ogólny dobrostan psychiczny Janusz Czapiński.....	140
5.1.1. Dane dla całej próby z 2007 r.....	140
5.1.2. Dane dla próby panelowej 2000–2003–2005–2007.....	142
5.2. Zadowolenie z poszczególnych dziedzin i aspektów życia Janusz Czapiński.....	143
5.2.1. Dane dla całej próby z 2007 r.....	143
5.2.2. Dane dla próby panelowej 2000–2003–2005–2007.....	145
5.3. Znaczenie wybranych obiektywnych wyznaczników warunków życia dla subiektywnej jakości życia Janusz Czapiński.....	145
5.4. Weryfikacja cebulowej teorii szczęścia Janusz Czapiński.....	154
5.5. Finanse osobiste Tadeusz Szumlicz.....	159
5.5.1. Osobiste dochody bieżące i spodziewane za dwa lata Janusz Czapiński.....	160
5.5.2. Stosunek do instytucji finansowych Tadeusz Szumlicz.....	164
5.5.3. Ubezpieczenia Tadeusz Szumlicz.....	170
5.5.4. Zabezpieczenie emerytalne Tadeusz Szumlicz.....	177
5.6. Zdrowie – objawy psychosomatyczne Janusz Czapiński.....	180
5.7. Stres życiowy Janusz Czapiński.....	181
5.8. Strategie radzenia sobie z problemami i trudnościami Janusz Czapiński.....	186
5.9. Wsparcie społeczne Janusz Czapiński.....	188
5.10. Cechy osobowości i styl życia Janusz Czapiński.....	190
5.10.1. System wartości.....	190
5.10.2. Style atrybucji przyczynowej.....	193
5.10.3. Praktyki religijne.....	194
5.10.4. Zachowania autodestrukcyjne.....	199
5.10.4.1. Palenie papierosów.....	199
5.10.4.2. Nadużywanie alkoholu.....	201
5.10.4.3. Zażywanie narkotyków.....	203
5.10.4.4. Pokolenie „T”, czyli „żeńskie tsunami”.....	204
5.10.5. Sprawcy i ofiary łamania prawa.....	206
5.10.6. Ogólne orientacje życiowe.....	216
5.11. Stosunek do przemian systemowych i ocena ich wpływu na życie Polaków Antoni Sulek.....	218
5.11.1. Ogólna ocena reform i jej zróżnicowanie społeczne.....	218
5.11.2. Czynniki kształtujące ogólną ocenę reform.....	220
5.11.3. Dynamika ocen w latach 1997–2007.....	223
5.12. Polak przed telewizorem Janusz Czapiński.....	225
5.13. Psychologiczno–społeczny portret wybranych zawodów Janusz Czapiński.....	227
6. STAN SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO	235
6.1. Postawy i relacje społeczne.....	235
6.1.1. Postawy wobec dobra wspólnego Janusz Grzelak.....	235
6.1.2. Życiowy bilans wymiany społecznej Janusz Grzelak.....	238
6.1.3. Dominacja społeczna i egalitaryzm Janusz Czapiński.....	242
6.2. Doświadczenie i kompetencje obywatelskie Polaków Antoni Sulek.....	250
6.2.1. Zrzeszanie się i wspólne działanie.....	250
6.2.2. Udział w zebraniach.....	253
6.2.3. Podpisywanie petycji i udział w wyborach samorządowych.....	253
6.2.4. Psychologiczne uwarunkowania doświadczeń i kompetencji obywatelskich.....	254

6.3 Kapitał społeczny <i>Janusz Czapiński</i>	257
7. UWARUNKOWANIA I KONSEKWENCJE KORZYSTANIA Z TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH <i>DOMINIK BATORSKI</i>	268
7.1. Uwarunkowania	268
7.1.1. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputer, internet i telefon	268
7.1.2. Rodzaj dostępu do internetu	269
7.1.3. Uwarunkowania obecności nowych technologii w gospodarstwach domowych	270
7.1.4. Przyczyny braku technologii ICT w gospodarstwach domowych	271
7.1.5. Korzystanie indywidualne	273
7.1.6. Cyfrowe wykluczenie i grupy zagrożone wykluczeniem	274
7.1.8. Umiejętności korzystania z komputerów	280
7.1.9. Cele korzystania z komputerów	281
7.1.10. Sposoby korzystania	283
7.1.11. Komunikacja przez internet	284
7.2. Konsekwencje korzystania z nowoczesnych technologii	286
7.2.1. Zmiana sytuacji zawodowej	286
7.2.2. Dochody	287
7.2.3. E-administracja	287
8. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	289
8.1. Ubóstwo i nierówności dochodowe <i>Tomasz Panek</i>	289
8.1.1. Metoda pomiaru i analizy ubóstwa	289
8.1.2. Wyniki analizy sfery ubóstwa i nierówności	290
8.1.2.1. Zasięg i głębokość ubóstwa	290
8.1.2.2. Trwałość ubóstwa	294
8.1.2.3. Analiza graficzna zmian w sferze niedostatku i ubóstwa oraz zmian nierówności	297
8.1.2.4. Determinanty ubóstwa	299
8.2. Bezrobocie	302
8.2.1. Kategorie bezrobotnych <i>Janusz Czapiński</i>	302
8.2.2. Dynamiczny model bezrobocia <i>Janusz Czapiński</i>	304
8.3. Dyskryminacja społeczna <i>Janusz Czapiński</i>	310
8.3.1. Czy kobiety są w Polsce dyskryminowane?	311
8.3.2. Kto czuje się dyskryminowany?	313
8.4. Trzy typy wykluczenia społecznego <i>Janusz Czapiński</i>	316
8.4.1. Zakres wykluczenia w różnych grupach społecznych	319
8.4.2. Trwałość wykluczenia	321
8.4.3. Wykluczenie a dobrostan psychiczny	323
8.4.4. Społeczne funkcjonowanie wykluczonych	324
9. PODSUMOWANIE JANUSZ CZAPIŃSKI	326
9.1. Jakość życia różnych grup społeczno-demograficznych	326
9.2. Zmiana jakości życia w próbie panelowej	330
9.3. Czy polskie społeczeństwo staje się coraz bardziej rozwarstwione?	333
LITERATURA	335
ANEKSY	339
Aneks 1. Kwestionariusze i instrukcja dla ankieterów	340
1. Kwestionariusz gospodarstwa domowego	340
2. Kwestionariusz indywidualny	358
3. Instrukcja dla ankieterów	374
Aneks 2. Zasady zdefiniowania próby panelowej	384
1. Podstawowe reguły określania statusu osób podlegających badaniu panelowemu	384
2. Zasady identyfikacji gospodarstw domowych podlegających badaniu panelowemu	384
3. Zasady identyfikacji osób podlegających badaniu w kolejnych rundach panelu	385
Aneks 3. Metody analizy kapitału ludzkiego i przepływów na rynku pracy	386
1. Pomiar kapitału ludzkiego	386
1.1. Treść pytań/stwierdzeń tworzących wskaźnik kapitału ludzkiego	386
1.2. Konstrukcja wskaźnika kapitału ludzkiego – wielopoziomowa confirmacyjna analiza czynnikowa	386
1.3. Pomiar kapitału ludzkiego gospodarstw domowych i ich członków	387
1.4. Porównanie poziomów kapitału ludzkiego	388
2. Metoda przepływów na rynku pracy	388
Aneks 4. Taksonomiczna miara warunków życia	390

Aneks 5. Metodologia analizy ubóstwa.....	393
1. Identyfikacja sfery ubóstwa.....	393
1.1. <i>Podejście obiektywne</i>	393
1.2. <i>Podejście subiektywne</i>	393
2. Skale ekwiwalentności.....	393
2.1. <i>Podejście obiektywne</i>	393
2.2. <i>Podejście subiektywne</i>	394
3. Agregatowe indeksy ubóstwa.....	394
4. Trwałość ubóstwa.....	395
5. Analiza ubóstwa i nierówności w oparciu o krzywe TIP.....	396
6. Determinanty ubóstwa.....	397
Aneks 6. Ranking 95 grup społeczno-demograficznych i zawodowych na ośmiu wymiarach jakości życia w 2007 r.....	399